

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 8

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 740 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 7-avgustda ruxsat etildi.*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessor
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi
Djudi Smetana, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyea Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Benchmarking asosida oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshlik xususiyatini oshirish.....	16
Qo'ng'irotboy Avezimbetovich Sharipov, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Mehnat resurslarini samarali boshqarish orqali ish bilan bandlikni ta'minlash	20
Shakarov Zafar Gafforovich	
Трансформация человеческого капитала в условиях цифровизации и внедрения искусственного интеллекта в банковскую экосистему	24
С.С. Исмаилов	
“Kreativ iqtisodiyot” va “kreativ industriya”: mohiyati, nazariy jihatlarining tahlili	32
Dusmuxamedov Oybek Suratbekovich	
Muammoli kreditlar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	37
Tojiyev Sardor Dilmurod o'g'li	
Don mahsulotlari tarmog'ida mavjud kamchiliklar va ularning yechimlari	41
Sh.B. Donayev	
Eksportni rivojlantirish iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biridir	45
Kursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha soliq ma'muriyatchiligini tashkil etish	49
Idirisov Alisher Otajonovich	
Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning konseptual jihatlarini.....	53
Sultanov Maxmud Axmedovich	
Poverty in developing countries: new problems and solutions.....	57
Amirdjanova Sitara Sunnat kizi	
Факторы, влияющие на успешное функционирование скандинавской модели развития экономики	61
Вохидова Мехри Хасановна	
Анализ зарубежного опыта методологии оценки финансового потенциала развитых стран	69
Буранова Лола Вахобовна	
Мамлакатimizda islom moliyaviy xizmatlarini joriy etishning zarurligi.....	78
Babamatov Tolib Hakimovich	
Davlat-xususiy sheriklik loyihalarining tashkiliy-huquqiy mexanizmlari	83
S.A.Karabayev	
O'zbekiston tijorat banklarida valyuta operatsiyalarini amalga oshirish yo'llari	90
Yusupov Aziz Shuxratovich	
Sanoatda raqamli transformatsiyaning shakllanishi va rivojlanishi	95
Gulbayeva Feruza Islamovna	
Oliy ta'lim muassasalarining mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri.....	102
Sherov Alisher Bakberganovich	
Maxsus kiyimlar tikishda foydalaniladigan gazlamalar tahlili	107
Sayidova Maftuna Hamroqul qizi	
O'zbekistonda elektron bank xizmatlarini o'zgartirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	111
Umarova Malika Baxtiyarovna	
Оценка влияния налоговой системы на финансовое состояние организаций	116
Умида Юлдашева	
Теоретическое обоснование интернет-маркетинга в социальных сетях	120
Арипходжаев Саидамир Фузулиддинович	

Sport tashkilotining marketing strategiyasini ishlab chiqish.....	127
Ismoilov Sherzod Dilshodovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda klaster tizimini joriy qilish jarayonlari.....	132
Ziyadullayev G'ayrat Umidulla o'g'li	
Hududlar soliq salohiyatini oshirishda soliq risklarini boshqarishning zamonaviy tendensiyalari	138
Sharipov Narzullo G'ulomovich	
O'zbekistonning xalqaro bozordagi faoliyatini kengaytirishda marketing strategiyalaridan foydalanish samaradorligi.....	144
Shadieva Madina Djaloliddin qizi	
Xususiy tadbirkorlik va kichik biznes subyektlarining rivojlanish tendensiyalari.....	148
Jumanazarova Z.K.	
Xalqaro savdning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri	154
Rashidov Bekzod Ulug'bek o'g'li, Isayev Laziz Baxtiyorovich	
Oliygochlarni optimallashtirishda sinergiya samarasiga erishish yo'llari	158
Adizov Sanjar Rashidovich	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida bank tizimining barqarorligini ta'minlash asosida aholi kambag'allik darajasini qisqartirish	165
Xoliyrov Murod Qahramon o'g'li, Xoliyrova Shoxista Qahramon qizi	
Концептуальная основа маркетинга в социальных сетях в туризме.....	174
Касимова Зилова Гуламиддиновна	
O'zbekistonda don mahsulotlari klasterlarida ishlab chiqarish va xo'jalik faoliyatini rivojlantirish	182
Alimov G'ayratjon Abduraxmon o'g'li	
Актуальные проблемы и пути решения приватизации государственного имущества в узбекистане	186
Шахзод Сайдудлаев	
Ttijorat bank daromadlaridagi risklarni baholash va boshqarishni takomillashtirish	192
Ahmedov Komron Muhammadaliyevich	
Sanoat korxonalarini iqtisodiy salohiyatini oshirishga ta'sir etuvchi omillar tahlili.....	196
Quyjanov Xurshid Abdullayevich	
Tashkilotning moliyaviy natijalarini hisobga olishda auditni takomillashtirish masalalari	200
Bakayev Xurshid Maxmudovich	
Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha hududlararo davlat soliq inspeksiyasi o'rni va ahamiyati.....	206
Normurzaev Umid Xolmurzaevich	
Анализ международного опыта в сфере тепличного овощеводства	214
Нурутдинова Зухра Алишеровна	
Hududda turizm xizmatlarini rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribalarining mohiyati	220
Madaminova Sanobar Askarovna	
Hududning iqtisodiy o'sishini "yashil" iqtisodiyot asosida shakllantirishning nazariy asoslari.....	226
Shomirzayev Abdug'affor Abdujabbor o'g'li	
Davlat tibbiy sug'urta jamg'armasi faoliyati tahlili.....	230
Umurzakova Mo'tabarxon Nodir qizi	
Qurilish materiallarini ishlab chiqarish korxonalarining boshqarish tizimini takomillashtirish.....	234
Uzakova Umida Ruziyevna	
O'zbekistonda turistik majmualarni boshqarishning zamonaviy konsepsiyalari va yondashuvlarining metodologik jihatlarini.....	241
Xomidov Qaxxorali Qurbonali o'g'li	
Aktiv va reaktiv quvvatlari tushunchasi va ularni soliqqa tortishdagi mavjud muammolar	247
Boykabilov Bahodir Mustafayevich	

Kichik sanoat zonalari korxona va mahsulotlar raqobatbardoshligini baholashga uslubiy yondashuv	251
Ozoda Batirovna Sakiyeva	
Investitsion jozibadorlikni baholashning uslubiy jihatlari	255
N.N.Zikrillayev	
Hududlarda turizm tarmoqlari infratuzilmasi va uni rivojlantirishni boshqarishning metodologik jihatlari	263
Saidova Dilfuza Abdufattohovna	
The connection of legal protection of geographical indications and state's economic growth	268
Almosova Shahnoza Sobirovna	
Kichik biznesning integratsiyalashuv mexanizmlarini shakllantirish	273
Israilov Rustam Ibragimovich	
Aksiyadorlik jamiyatlarida biznes jarayonlarni samarali boshqarishning nazariy asoslari va o'ziga xos xususiyatlari	277
D.D. Suvanova	
Оптимизация маркетинговой деятельности вузов узбекистана для привлечения абитуриентов	283
Шамшиева Наргизахон Носирхужа кизи	
Davlat budjetidan aholini uy-joy bilan ta'minlashning o'ziga xos xususiyatlari	290
Xannarov Komiljon Karimovich	
Tijorat banklarida transformatsiyalashuv jarayonlarining tahlili	296
Yoqubov Murodjon Valibekovich	
Роль инновационных инфраструктур в обеспечении конкурентоспособности промышленных предприятий	302
Каримов Хожакбар Махамаджон угли	
O'zbekiston qishloq xo'jaligida Osiyocha ishlab chiqarish usuliga asos solinishi	306
Abdulla Abduqodirov	
Kichik biznes korxonalari ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilish yo'llari	312
Nasrullayev Feruz Furqatovich	
Ijtimoiy-iqtisodiy adolat – barqaror rivojlanish kafolati	318
Alimov Nasimjon Hoshimovich	
“Istiqlol” memhonxonasi reklama faoliyati tahlili	322
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilhomovna	
To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda asosiy belgilovchi omillar	328
Xaydarov Xurshidbek Latipjonovich	
Enhancing Industrial Efficiency through Integrative Sustainability Approaches	334
Kholmukhamedova Feruza	
Современные способы получения нефтяных битумов	338
Юлдашев Норбек Худайназарович, Махмудов Мухтор Жамолович, Комолов Руслан Илхомбекович	
O'zbekistonda agrobiznes orqali hududlarni rivojlantirish masalalari	342
Islomov Jamshed Davronovich	
Зарубежный опыт трансформации железнодорожной транспортной системы	347
Саримсакова Малохат Хикматуллаевна	
Sog'liqni saqlash sohasida davlat xususiy sherikligini tashkil etishning mintaqaviy xususiyatlari	351
Qurbanov Jumanazar Omonovich	
Savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish hamda hisob siyosatini shakllantirish	354
Uzakov Utkir Abdusattarovich	
Sanoatda raqamli transformatsiyaning shakllanishi va rivojlanishi	357
Gulbayeva Feruza Islamovna	

Ta'lim muassasalarida namunaviy shtat, jadvallarni tuzish tartiblarini takomillashtirish	364
Ortiqov Xamroqul Abdumajidovich, Boliyev Bahromjon Rustam o'g'li	
Mamlakatimizda turizm sohasini istiqbolda rivojlantirishga ta'sir etuvchi ekzogen omillar tahlili	369
Yuldasheva Dilnoza Ulug'bekovna	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklarining masofaviy va boshqa xizmatlar bozorida raqobatni rivojlantirish masalalari.....	378
Ortiqov Oybek Abdullayevich	
Transport infratuzilmasining xususiyatlari.....	390
Shodmonbekova Nodira Kamoljon qizi	
Asosiy vositalarni xalqaro standartlar asosida hisobga olish tartibi	394
Shermamatov Sirojiddin Xaydarovich	
Logistika jarayonlarida raqamli yechimlar.....	399
Yarashova Vasila Kamalovna, Allabergenov Sherzod Maksudbayevich	
To'g'ridan to'g'ri sug'urta qilish operatsiyalari bo'yicha daromadlarning hisobini takomillashtirish.....	403
Abdusaidov S.J.	
Venchur kapitali: kelib chiqish tarixi va ilg'or horijiy tajribalar.....	409
Do'stov Firuz Ilxomovich	
Анализ статистического исследования рынка паломнического туризма в республике узбекистан	414
Мустаева Шохида Саъдуллаевна	
Структурно-функциональный анализ гастрономического туризма в республике узбекистан	420
Салиева Екатерина Сергеевна	
Вопросы привлечения внешнего финансирования металлургических предприятий в узбекистане.....	427
Татьяна Будей	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanishning afzalliklari	431
Khusanov Nodirbek Djumanazarovich	
Innovatsion g'oyalar va yangi ilmiy ishlanmalar asosida innovatsion mahsulotlar yaratishning boshqaruv tizimi samaradorligini oshirish yo'llari.....	437
Daliyev Xusan Xojakbarovich	
Macroeconomic factors in the development of the banking performance	442
Mamadiyorova Madina Nuriddin kizi, Dr.Susanti Kurniawati, X.S.Umarov	
Mamlakatimizda oziq-ovqat sanoatini rivojlanish holati va uning dolzarbligi	449
Turg'unov Muxriddin Mo'ydinjon o'g'li	
Ecological sustainability and trade: economic and environmental implications of uzbekistan's accession to the WTO	453
Mironshokh Sattarov, Denny Andriana, Sirojiddin Yangiboyev	
Hududiy turizm rivojlanishining iqtisodiy samaradorligini oshirishni o'ziga xos tendensiyalari.....	458
Dustmurodov Orifjon Ismatilloevich	
Jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortishning ilmiy – nazariy asoslari.....	468
Davletov Po'lat Torabayevich	
Ekoshahar tashkil etishda "yashil" belbog' hamda "yashil" makonning o'rni	476
Karimova Muqaddas Zabixullayevna	
Необходимость изучения механизма управления социально-трудовыми отношениями при переходе республики узбекистан на "зеленую" экономику.....	479
Раматов Зафарбек Жуманиязович	

Klasterlarning rivojlanish tarixi, ularning o'ziga xos xususiyatlari va raqobatbardoshlikdagi o'rni.....	482
Sherkulov Shohruh Erkin o'g'li	
Soliqlarni raqamlashtirish: QQS ning muammo va istiqbollari	486
Abdulxayeva Shahnoza Muhammadiyevna	
Dehqon va tomorqa xo'jaliklarida sug'oriladigan yerlarning unumdorligini oshirish yo'llari.....	492
Xo'jageldiev Chorshanbi Pardayevich	
Topical issues of analytical support for financial resources management of business entities in modern conditions	498
Jiyanova Nargiza Esanboyevna	
Исследование цифровой валюты центрального банка как новой формы денег	506
Якубова Шамшинур Шуҳратовна	
Структуризация прибыли предприятия, факторы формирования и выявление резервов её повышения.....	513
Гафурова Азизахон Фатиховна	
Xorijiy mamlakatlarda oilaviy migratsiya masalalari.....	517
Kadirova Zulayho Abduhalimovna, Gaziyeva Sulxiya Saidmashrafvna	
Ta'limda innovatsion tadbirkorlikning tarixiy rivojlanishini asosiy bosqichlari.....	522
Madaminova Xusnidaxon Shuxratovna	
Integratsiya jarayonida bog'dorchilikda klasterlarni barpo qilishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar va tarkibiy o'zgarishlarga ta'siri	526
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
Banklarning moliyaviy xavfsizligi va uning iqtisodiy xavfsizlikka ta'siri	532
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Qishloq xo'jaligida pillachilik biznesini rivojlantirish istiqbollarini belgilash jarayonini ekonometrik modellashtirish	535
Turgunov Odilbek Maripovich	
Zamonaviy pul-kredit siyosatining iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi rolini baholash	542
Mamanazarov Abdusamat Abdusaitovich	
The unique characteristics of governance systems in various countries: a comparative analysis.....	549
Bozorboev Otamurod Nurmuxammad ugli, Denny Andriana, Usmanov Bunyod	
GREEN ECONOMY AND GREEN CHEMISTRY: principles, priorities, advantages and it's impact to the future.....	553
Fozilova Firangiza Komilovna, Zokirova Ferangiz Zafarovna	
Kichik biznesda yoshlar tadbirkorligini shakllantirish va rivojlantirishning mohiyati va ahamiyati.....	557
Karimova Mavjuda Boxodirovna	
Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	562
Zaynutdinov Bunyodjon Odiljon o'g'li	
Temir yo'l transportida yuk tashish samaradorligining iqtisodiy negizi tushunchasi va xususiyati.....	568
Shukurova Sultana Said Sultanovna	
Tashqi savdo va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi o'zaro aloqalarining hozirgi holati va tendensiyasi.....	572
Hayitova Nigora Ilxomovna	
Mamlakat tashqi qarzini boshqarishning samarali yo'llari	576
Choriyev Fazliddin Ishkuvatovich	
A comparative analysis of investment risk management in the non-profit sector	583
Rakhimov Shoxrux Abduqaxxor O'g'li, Muhamad Arief Ramdhany	
Роль налога на доходы физических лиц в формировании бюджета узбекистана.....	587
Наврозова Фароғатхон	

Принцип работы электронных денег в форме электронных кошельков в банковском секторе	592
Ширинова Шохсанам Собир кизи	
Дальнейшее повышение эффективности деятельности постов удаленного электронного декларирования путем преобразования их структуры и алгоритма взаимодействия	598
Бахидова Феруза Алимовна	
Ishbilarmonlik muhitining mohiyati hamda uni baholashning zamonaviy usullari	603
Majidov Faxriddin Abdurazzok o'g'li	
Davlat moliyaviy siyosatining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	609
Jabborova Dilafruz Sodiq qizi	
Mamlakat iqtisodiyoti rivojlanishida kichik biznes subyektlari faoliyatining ahamiyati	614
Ismoilov Narimonjon No'monjon o'g'li	
Tijorat banklari tomonidan biznes loyihalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning o'ziga xos xususiyatlari	619
Asrorov Azizbek Isomiddin o'g'li	
Telekommunikatsiya sanoatining rivojlanish tendensiyalari	625
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
O'zbekistonda xizmatlar sohasi va uning amaldagi holati tahlili	631
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Makroiqtisodiy ko'rsatkichlarning atrof-muhitni yaxshilash va iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashish munosabatlari tahlili	637
Raximova Mohinur Dilshod qizi	
OTMlarining ta'lim faoliyatini boshqarish jarayonida qo'llaniladigan innovatsion shakl va metodlar	645
Esanova Shohida Utkirovna	
Investitsiya loyihalari samaradorligini baholashda moliyaviy modellashtirishning muhim jihatlari	651
Rabimqulov Sherzod Murtozayevich, Zokirova Feruza Farxod qizi	
Internal factors influencing the competitiveness of the textile industry	657
Ikramova Nodira Burkhon kizi	
Mamlakatimiz tijorat banklari aktivlari samaradorligini baholash dolzarbligi	662
Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich, Baltabaev Maxmud Toshpo'latovich	
Xalqaro bozordagi eng katta birlashish va sotib olish (m&a) opertsiyalari bo'yicha tahlili	667
Ahamdjonov Abdulloh Ahadjon o'g'li	
The impact of markets for innovative banking products on the economy	675
Abdurakhimova Dilara Karimovna	
Перспективы и производственные условия прядильных предприятий узбекистана	682
Н.Т. Гафурова, М.Э. Ходжаева, Б.Б. Бозоров	
Increasing the effectiveness of using marketing tools in public transport	686
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, G'iyosidinov Boburbek Baxtiyor o'g'li, Wang Cheng	
E-commerce strategies for global market expansion	694
Allanazarova Dilnoza, Gulnora Abdurakhmanova, Vanessa Gaffar	
Chinese commercial banks experience in asset diversification	704
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Issues of greening the economy in ensuring sustainable economic growth	708
Nurmetova Muyassar Jumanazarovna	
“Риск-ориентированный надзор в банковском секторе узбекистана: актуальные практики и вызовы”	712
Суюнов Жасур Бозорович	

Рейтинг устойчивости субъектов предпринимательства: некоторые теоретические и практические аспекты	715
Исроилов Баходир Ибрагимович	
Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish amaliyotini takomillashtirish yo'llari.....	718
Raxmanov Ilxom Xurramovich	
O'zbekistonda moliyaviy razvedka xizmati faoliyatini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	725
Abdug'aniyev Uchqun Habibulla o'g'li, G'aniyev Samariddin Murodullo o'g'li	
Передовые методы сбора данных для точных маркетинговых исследований	730
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Budjet tashkilotlarida ichki auditni tashkil etish va uning uslubiyotini takomillashtirish.....	733
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Djalilova Malika Shuxratovna	

O'ZBEKISTONDA MOLIYAVIY RAZVEDKA XIZMATI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI

Abdug'aniyev Uchqun Habibulla o'g'li

PhD, TDIU katta o'qituvchisi

G'aniyev Samariddin Murodullo o'g'li

mustaqil tadqiqotchi

Annotatsiya: Milliy moliyaviy razvedka organlari faoliyatini takomillashtirish masalalari doimo dolzarb bo'lib kelgan va shunday bo'lib qoladi, chunki iqtisodiy sohadagi jinoyatchilik, shu jumladan, jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legalashtirishga va terrorizmni moliyalashtirishga oid jinoyatlarning oldini olish hamisha dolzarb bo'lib qolmoqda.

Bu holat dunyo miqyosida moliyaviy razvedka institutlarining usullari, shakllari va texnologiyalarini, jumladan, O'zbekiston Respublikasida ham rivojlantirishni taqozo etadi. Ushbu maqolada mamlakatimizda milliy moliyaviy razvedka xizmatining asosiy faoliyat yo'nalishi bo'lgan jinoiy daromadlarni legalashtirish va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurash sohasidagi faoliyatni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari haqida fikr bildirilgan.

Kalit so'zlar: moliyaviy razvedka, jinoiy daromadlarni legalashtirish, terrorizmni moliyalashtirish, ommaviy qirg'in qurolini tarqatishni moliyalashtirish.

Abstract: Issues of improving the activities of national financial intelligence agencies have always been relevant and will remain so, because the prevention of crimes in the economic sphere, including money laundering and terrorist financing, is always relevant.

This situation requires the development of methods, forms and technologies of financial intelligence institutions on a global scale, including in the Republic of Uzbekistan. This article provides an opinion on the main directions of development of activity in the field of combating the legalization of criminal income and the financing of terrorism, which is the main activity of the national financial intelligence service in our country.

Key words: financial intelligence, money laundering, terrorist financing, proliferation financing.

Аннотация: Вопросы совершенствования деятельности национальных органов финансовой разведки всегда были и останутся актуальными, поскольку предотвращение преступлений в экономической сфере, в том числе отмывания денег и финансирования терроризма, всегда актуально.

Данная ситуация требует развития методов, форм и технологий органов финансовой разведки в глобальном масштабе, в том числе и в Республике Узбекистан. В данной статье дается мнение об основных направлениях развития деятельности в сфере борьбы с легализацией преступных доходов и финансированием терроризма, что является основным видом деятельности национальной службы финансовой разведки в нашей стране.

Ключевые слова: финансовая разведка, легализация преступных доходов, финансирование терроризма, финансирование распространения оружия массового уничтожения.

KIRISH

Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasida moliyaviy razvedka institutining faoliyatida o'z yechimini kutayotgan bir qancha muammolar mavjud bo'lib, avvalo, ularni bartaraf etishga qaratilgan dolzarb tavsiyalar va jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legalashtirishga hamda terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashish texnologiyalarini takomillashtirish chora-tadbirlari yo'naltirilishi lozim.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Bugungi kunda moliyaviy razvedka instituti va jinoiy daromadlarni legallashtirish va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashish mexanizmlari juda faol o'rganilmoqda. Xususan, Rossiya va xorijda, shu jumladan, MDH hududida moliyaviy razvedka institutlarining shakllanishi va faoliyati masalalariga A.A. Drakin[1], S.A. Puzirev[2], V.V. Zemskov va V.I. Prasolov[3], M.Yu. Savin[4] va boshqa mualliflar o'z e'tiborlarini qaratadilar.

Shuningdek, jinoiy daromadlarni legallashtirish va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashish metodikasi va taktikasining xususiyatlari ham dunyo olimlari tomonidan faol o'rganilmoqda. Bu o'rinda P.A. Zaxarova[5], V.A. Vlasov va S.A. Shapovalov[6], A.N. Frunzeeva va S.B. Sherinbekova[7], O.I. Kuzubova, T.N. Perova[8] va N.G. Karimov va M.M. Mirxatov[9], B.I. Isroilov[10] va boshqa mualliflarning ishlarini alohida ta'kidlash lozim.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev bir necha yil oldin shaxsan e'tibor qaratgan va hali to'liq hal etilmagan birinchi muammo – bu idoralararo hamkorlik masalasidir.[11] Shuningdek, 2017-yildayoq jinoyatchilikka qarshi kurashish va huquqbuzarliklarning oldini olishda O'zbekiston Respublikasining har bir huquqni muhofaza qilish idorasi alohida, o'ziga xos tarzda ish olib borganligi, buning natijasida bunday tadbirlarning aksariyati muammoni hal qilishga yuzaki yondashganligi bilan ajralib turganligini ta'kidlagan. O'zbekiston Respublikasining huquqni muhofaza qiluvchi va boshqa davlat organlari o'rtasida samarali idoralararo hamkorlik tizimini shakllantirish vazifasi qo'yilgan bo'lib, bu vazifa hozirgi kunga qadar to'liq hal etilmagan. Bu, xususan, davlatning moliyaviy razvedka organi – O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti ishiga ham taalluqlidir.[12]

O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamentining jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishga va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashish faoliyatini takomillashtirishning ikkinchi yo'nalishi O'zbekiston moliyaviy razvedka organi faoliyatiga xavf-xatarga yo'naltirilgan yondashuvni keng joriy etish bilan bog'liq.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish sohasida xavf-xatarga yo'naltirilgan yondashuvga davlat va mamlakat milliy xavfsizligining jinoiy daromadlarni legallashtirish va terrorizmni moliyalashtirish xavflariga qarshi kurashni tizimli tahlil qilish asos bo'lishi kerak. Ushbu yondashuv bugungi kunda ko'plab davlatlarda jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirish va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashish milliy tizimlarining strategik asosi bo'lib, turli mamlakatlarning moliyaviy razvedka organlarini jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirish va terrorizmni moliyalashtirish holatlarining yuzaga kelish xavfini baholashga undaydi. Bugungi kunda jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirish va terrorizmni moliyalashtirish holatlarining yuzaga kelish xavfini aniqlash, tushunish va obyektiv baholash jinoiy sxemalarga barham berish va ularga chek qo'yishning ajralmas qismidir. Ushbu jarayonning tamal toshi tavakkalchilikka ham yo'naltirilgan yondashuv bo'lib, u davlat organlari va ularga hisobdor bo'lgan subyektlarga jinoiy daromadlarni legallashtirish va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashishning milliy tizimini eng samarali tarzda qurish imkonini beradi.

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishga va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashishning faol subyektlari sifatida O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bilan bir qatorda aholining aksariyat qismi pul mablag'larini o'zida, jamlagan, kredit tashkilotlari (banklar) ham bo'lishi choralari ko'rish zarur. Ular korrupsiya, soliq, pul mablag'larini chet elga olib chiqib ketish, davlat budjetini talon-toraj qilish va davlatning iqtisodiy xavfsizligiga xavf tug'diruvchi boshqa jinoyatlar bilan bog'liq operatsiyalarni samarali aniqlashlari va oldini olishlari lozim.

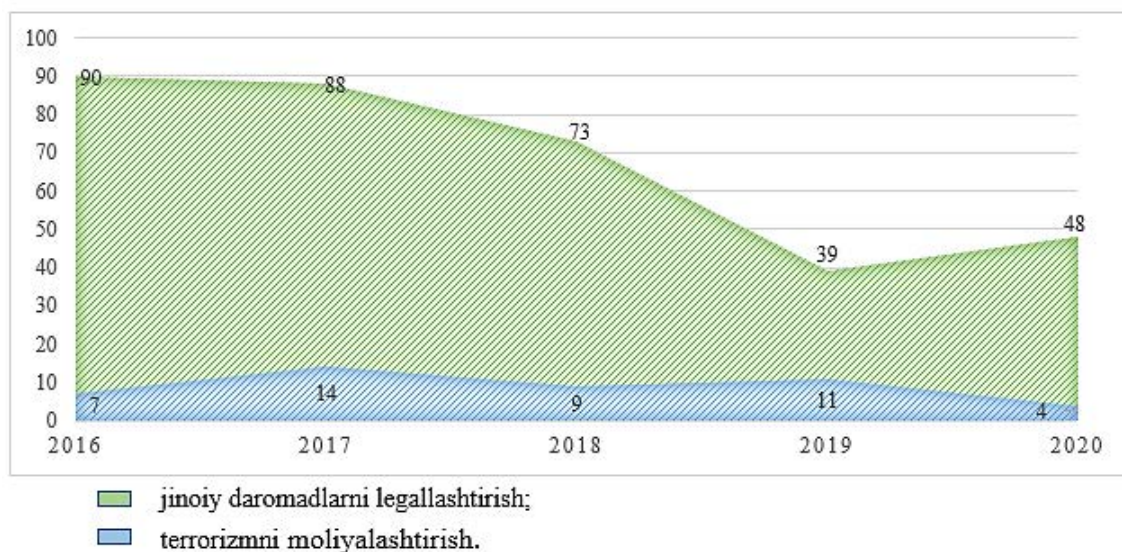
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti mutaxassislari o'zlarining ekspert fikrlari va amaliy uslubiy tavsiyalari bilan yaqin ikki tomonlama hamkorlik doirasida mamlakat kredit tashkilotlarida jinoiy daromadlarni legallashtirish va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashish tizimini rivojlantirishga ko'maklashishlari lozim. Ushbu rivojlanish quyidagi yo'nalishlarda amalga oshirilishi kerak:

- kredit tashkilotlarida jinoiy daromadlarni legallashtirish va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurash sohasidagi faoliyatning normativ-huquqiy ta'minotini takomillashtirish;
- mijozlar, vakillar va naf oluvchilarni identifikatsiya qilish mexanizmlarini rivojlantirish.

O'zbekiston moliyaviy razvedka organi tomonidan daromadlarni legallashtirish va terrorizmni moliyalashtirish holatlarining yuzaga kelish xavfini o'z vaqtida aniqlash va bartaraf etishga qaratilgan tavakkalchilikka yo'naltirilgan yondashuvdan yanada faol va samarali foydalanish zarurati nobarqaror bo'lgan mamlakatdagi kriminogen vaziyatning o'zi bilan belgilanadi.

Statistik ma'lumotlardan ko'rinishicha (1-chizma), O'zbekistonda jinoiy daromadlarni qonuniylashtirish holatlari dinamikasi notekis kechmoqda: 2016-yildan 2019-yilgacha pasayish kuzatilgan bo'lsa, 2020-yilda yana o'sish boshlangan. O'z navbatida, terrorizmni jinoiy moliyalashtirish holatlari dinamikasi ham beqaror, tebranuvchi xususiyatga ega: 2016-yilda yiliga aniqlangan holatlar soni 7 taga qadar kamaygan, ammo 2017-yilda 14 taga ko'tarilgan, keyin 2018-yilda yana 9 taga tushgan va 2019-yilda esa yana yiliga 11 taga ko'tarilgan.

1-chizma. O'zbekiston Respublikasida 2016–2020-yillarda jinoiy yo'l bilan topilgan daromadlarni legallashtirish va terrorizmni moliyalashtirish bilan bog'liq jinoyatlar soni dinamikasi, birlik.¹

2020-yilda pandemiya davrida terrorizmni moliyalashtirishning minimal holatlari qayd etilgan, ammo pandemiya cheklovlari bekor qilinishi bilan o'sish yana boshlangan. Shunday qilib, bu turdagi jinoyatlar O'zbekiston Respublikasida barqaror bo'lib qolmoqda va oxirigacha tugatilmagan. Har qanday ijtimoiy beqarorlik sharoitida (masalan, pandemiya keltirgan) u o'z o'sishini namoyish etadi. Bu shundan dalolat beradiki, mamlakatda jinoiy daromadlarni legallashtirish, terrorizmni moliyalashtirish holatlari yuzaga kelishining mavjud xavf-xatarlari mamlakat huquqni muhofaza qilish organlari va moliyaviy razvedka organlari ishida to'liq tahlil qilinmagan va hisobga olinmagan. Bunday xavf-xatarlarni aniqlash va ularga qarshi kurashish bo'yicha ishlarni davom ettirish zarur.[13]

O'zbekiston Respublikasi moliyaviy razvedka organi faoliyatida tahlikalarga yo'naltirilgan yondashuvni rivojlantirish maqsadida jinoiy daromadlarni legallashtirish (yuvish), terrorizmni moliyalashtirish va ommaviy qirg'in qurolini tarqatishni moliyalashtirish sohasidagi dolzarb tipologiya, tavakkalchilik va tendensiyalarga, shuningdek, jinoiy daromadlarni legallashtirishga va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashish bo'yicha Yevroosiyo guruhi (YeOG) tomonidan ishlab chiqilayotgan bunday jinoyatlarga qarshi kurashish chora-tadbirlariga tayanish zarur. YEORG tarkibida doimiy ravishda Terrorizm va jinoyatchilikni moliyalashtirish va unga qarshi kurashish bo'yicha ishchi guruh faoliyat yuritadi. U:

- Yevroosiyo mintaqasiga xos bo'lgan jinoiy daromadlarni legallashtirish va terrorizmni moliyalashtirish xavflarini, shu jumladan, ilgari kuzatilmagan yoki kam o'rganilgan yangi xavflarni, jinoiy daromadlarni legallashtirish, terrorizmni moliyalashtirish va ommaviy qirg'in qurolini tarqatishni moliyalashtirish sxemalari va usullarini aniqlaydi va tahlil qiladi;

- mintaq va a'zo-davlatlarda jinoiy daromadlarni legallashtirish, terrorizmni moliyalashtirish va ommaviy qirg'in qurolini tarqatishni moliyalashtirish va predikativ jinoyatlarning xususiyatlari va tendensiyalarini, shu jumladan, aniq tipologiyalarning kriminalistik xususiyatlarini (jinoiy daromadlarni legallashtirish, terrorizmni moliyalashtirish va ommaviy qirg'in qurolini tarqatishni moliyalashtirish) o'rganadi;

- jinoiy daromadlarni legallashtirish, terrorizmni moliyalashtirish va ommaviy qirg'in qurolini tarqatishni moliyalashtirish tipologiyasini to'playdi va tizimlashtiradi;

- o'tkazilgan tipologik loyihalar asosida jinoiy daromadlarni legallashtirishga, terrorizmni moliyalashtirishga va ommaviy qirg'in qurolini tarqatishni moliyalashtirishga qarshi kurash sohasida xalqaro hamkorlik va o'zaro hamkorlikning huquqiy asoslari va mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqadi.

¹ Jinoiy daromadlarni legallashtirishga va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashish bo'yicha Yevroosiyo guruhi (EAG). O'zbekiston Respublikasining o'zaro baholash hisoboti – 2022. URL: https://eurasiangroup.org/files/uploads/files/MER_Uzbekistan_2022_rus.pdf

O'zbekiston Respublikasi moliyaviy razvedka organi faoliyatida riskka yo'naltirilgan yondashuvni rivojlantirishda raqamlashtirish va globalashuv sharoitida yuzaga keladigan yangi risklarni diagnostika qilish uslubiyoti va texnologiyalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish lozim. Ushbu xatarlar, xususan, moliyaviy oqimlarning naqd puldan naqd pulsiz shaklga tobora faolroq o'tishi, jismoniy shaxslarning naqd pulsiz operatsiyalarining ko'payishi, jinoiy yo'l bilan olingan moliyaviy mablag'larni keyinchalik legallashtirish va jinoiy daromadlarni boshqa davlatlar hududida yakuniy joylashtirish uchun chet elga olib chiqib ketishga ko'maklashuvchi transchegaraviy to'lovlar sonining ko'payishi bilan bog'liq.

O'zbekiston Respublikasi moliyaviy razvedka organi faoliyatida quyidagi turdagi naqd pulsiz operatsiyalarga alohida e'tibor qaratish lozim:

- tovarlar va ishlarga haq to'lash niqobi ostida moliyaviy mablag'larni o'tkazishga, bu esa ularni keyinchalik naqd shaklga olib chiqishga yordam beradi;
- xizmatlarga yoki qarzlarga haq to'lash tarzidagi pul o'tkazmalari;
- soliqlarni to'lashdan, naqd pulga aylantirishdan, kamdan kam hollarda - chet elga olib chiqib ketishdan bo'yin tovlagan holda chiquvchi to'lovlarni bir necha tranzaksiyalarga bo'lish va keyinchalik ularni uchinchi shaxslarning hisobvaraqlarida jamlash bilan birga amalga oshiriladigan "tranzit" bank operatsiyalari;
- jismoniy shaxslarning hisobvaraqlari o'rtasidagi o'tkazmalarga;
- talab qilish huquqidan boshqa shaxs foydasiga voz kechish to'g'risidagi bitimlar doirasida o'tkazmalar;
- soxta asoslar bo'yicha olingan ijro hujjatlari bo'yicha o'tkazmalar;
- veksellar niqobi ostida yoki to'lov sifatida o'tkazmalar;
- budjet hisobvaraqlaridan foydalangan holda o'tkazmalar va boshqalar.

Bugungi kunda jinoiy daromadlarni legallashtirish va terrorizmni moliyalashtirishda naqd pulsiz to'lovlardan foydalanish faollashganiga qaramay, naqd puldan foydalangan holda noqonuniy to'lovlarni aniqlash bo'yicha tavakkalchilikka asoslangan yondashuvni takomillashtirishga e'tibor qaratish lozim. Quyidagilarga alohida e'tibor qaratish lozim:

- soxta shaxslarda ro'yxatdan o'tkazilgan to'lov vositalaridan foydalangan holda naqd pul kiritish imkoniyatlarini aniqlash va bartaraf etish;
- kredit tashkilotining kassasi orqali kiritiladigan naqd pul mablag'larining kelib chiqishini qonuniyligini tekshirish mexanizmlarini takomillashtirish;
- kredit shartnomasi bo'yicha qarzdorlikni to'lash sifatida jinoiy daromadlarni kiritish hollarini aniqlash;
- "yashirin inkassatsiya" mexanizmlari orqali naqd pul olish (ko'rsatib o'tilgan "agregatorlar"dan haqiqatda olingan va ular tomonidan kredit tashkilotiga inkassatsiya qilinmagan naqd pul mablag'larini to'lash maqsadida soxta asoslar bo'yicha "naqd pul agregatorlari" hisobvaraqlariga naqdsiz pul mablag'larini o'tkazish);
- jismoniy shaxslarning hisobvaraqlaridan (shu jumladan, qalbaki hisobvaraqlardan - "droplar", deb nomlanuvchi hisobvaraqlardan) pul mablag'larini naqdlashtirish alomatlarini aniqlash va ularning oldini olish, shu jumladan, kassalardagi kartalardan naqd pul yechib olishning samarali limitlarini belgilash yo'li bilan;
- soxta (nazorat ostidagi) yuridik shaxslar va yakka tartibdagi tadbirkorlar va boshqalarning korporativ kartalari yordamida pul mablag'larini naqdlashtirish holatlariga chek qo'yish.

Shuningdek, bugungi kunda mablag'larning kelib chiqish manbai va pirovard benefitsiar egasini osongina yashirishga imkon beradigan virtual aktivlar bilan operatsiyalarni amalga oshirish sohasidagi tavakkalchiliklarni aniqlash texnologiyalarini rivojlantirish zarur.

O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti virtual aktivlar bilan (shu jumladan, "mikserlar"dan foydalangan holda) manzillar va tranzaksiyalarni yuklash, belgilash va klasterlashni ta'minlaydigan maxsus dasturiy ta'minotni yaratish, tegishli tavakkalchiliklarni hisoblashni amalga oshirish, shuningdek, virtual aktivlarning harakatlanish grafalarini qurishni ta'minlaydigan maxsus dasturiy ta'minotni yaratish bo'yicha ishlarni faollashtirishi kerak.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti faoliyatida tavakkalchilikka asoslangan yondashuv metodologiyasini takomillashtirishdan tashqari jinoiy daromadlarni legallashtirish va terrorizmni moliyalashtirish amaliyotini aniqlash va unga chek qo'yish bo'yicha boshqa yo'nalishlarni ham rivojlantirish zarur.

Xususan, transport vositalari va qimmatbaho buyumlarini (shu jumladan, xorijda) sotib olish holatlarini aniqlashga alohida e'tibor qaratish lozim. Bunday xaridlar jinoiy daromadni joylashtirish usuli sifatida faol qo'llaniladi. Bu usulda sotib olingan moddiy boyliklar asosan shaxsiy iste'mol uchun ishlatiladi. Bu san'at asarlari, qimmatbaho xizmatlar (turistik, tibbiy va h.k.) va boshqalar bo'lishi mumkin.

Xavf-xatarga yo'naltirilgan yondashuvni takomillashtirishni hisobga olgan holda O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti faoliyatiga jinoiy faoliyatdan

olingan daromadlarni legallashtirish va terrorizmni moliyalashtirishning tavakkalchilik xatarlari xaritasini tuzish va muntazam (har yili) e'lon qilib borishni joriy etish maqsadga muvofiq. Bu jinoiy daromadlarni legallashtirish va terrorizmni moliyalashtirish sxemalariga jalb qilinishi mumkin bo'lgan keng doiradagi shaxslarni ushbu sohadagi mavjud dolzarb xatarlar to'g'risida xabardor qilish, ularda pul mablag'lari bilan bog'liq shubhali operatsiyalarga nisbatan hushyorlikni shakllantirish, ularning kriminologik dunyoqarashini kengaytirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati

1. Дракин А. А. Административно-правовой статус финансовых разведок государств – участников СНГ: сравнительный анализ // Финансовое право. 2010. № 6. С. 21-24.
2. Пузырев С.А. Роль подразделений финансовых разведок в борьбе с легализацией преступных доходов // Обеспечение финансовой безопасности России. М.: Слово, 2013. С. 74-77.
3. Земсков В. В., Прасолов В.В. Основы организации финансовой разведки и финансовых расследований. М.: Издательство Прометей, 2023. 288 с.
4. Савин М. Ю. Взаимодействие органов финансовой разведки государств, входящих в Группу разработки финансовых мер борьбы с отмыванием денег // Современная молодежь и вызовы экстремизма и терроризма в России и за рубежом. Горно-Алтайск: Горно-Алтайский государственный университет, 2019. С. 223-226.
5. Захарова П. А. Применение финансовых технологий в целях противодействия отмыванию доходов, полученных преступным путем, и финансированию терроризма // Экономика: вчера, сегодня, завтра. 2020. Т. 10. № 10-1. С. 420-427.
6. Власов В. А. Противодействие легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем, и финансированию терроризма: вопросы финансового контроля и правоприменительной практики // Аграрное и земельное право. 2021. № 12 (204). С. 69-71.
7. Фрунзеева А. Н., Шеринбекова С.Б. Противодействие легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем и финансированию терроризма как способ обеспечения экономической безопасности // Евразийское Научное Объединение. 2019. № 3-1(49). С. 62-64.
8. Кузубова О. И., Петрова Т.Н. Противодействие легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем, и финансированию терроризма // Аллея науки. 2016. № 3(3). С. 205-211.
9. Каримов Н.Г., Мирхатов М.М. Совершенствование национальной системы противодействия отмыванию денег и финансирования терроризма в Республике Узбекистан // Финансовые исследования. 2018. №4 (61). С. 154-157.
10. Isroilov B. I., Ibragimov B. B. U. Problems of ensuring economic security in the context of deepening globalization and digitalization //2nd International Scientific and Practical Conference on Digital Economy (ISCDE 2020). – Atlantis Press, 2020. – С. 188-194.
11. O'zbekiston Respublikasining "Jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishga, terrorizmni moliyalashtirishga va ommaviy qirg'in qurolini tarqatishni moliyalashtirishga qarshi kurashish to'g'risida" 26.08.2004 yildagi 660-II-son Qonuni
12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Budjet mablag'laridan foydalanish samaradorligini tubdan oshirish va iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish mexanizmlarini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 23.05.2018 yildagi PF-5446-son Farmoni
13. Международные стандарты ФАТФ по противодействию отмыванию денег, финансированию терроризма и финансированию распространения оружия массового уничтожения. URL: https://cbr.ru/Content/Document/File/132941/St10-21_RU.PDF

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

